

PÚBOL

Poblet del Baix Empordà, agre. a La Pera, elevat a la dr. del Ter, 7 k. NO. de La Bisbal (G.G.C. *Gir.* 623.626).

PRON.: *púgula* a Parlavà, Casac. 1920; id. a l'Escala, 1931; *púbula* a Torroella de Montgrí (LL 29, 200) i a Viladamat (XXII, 149.1) (el nostre enviat a fer l'enq. 1960 escriví *pubul*, *pugul*, amb oblit de l'accent).

MENCIONS ANT. 1017: In *Pubol*, seguint «in Celrano, in Bibiano, in Riurano» (*Riurano*, que és adjacent a *Púbol*), butlla papal a favor del Mon. de Banyoles (*MarcaH.* c. 1000); 1051-58: *Pubalo*; 1065: presten jurament sobre «castrum Cerviano et castrum *Pubal*» (*Li.Fe.Ma.* I, 516.17) de nou 1065 i 1118 (ib. 517.9 i 518.6); 1163: *Pubal* citat darrere 'Lofriu' [*Lidrfid* imprès -*rinid*] entre Fontanilles i Parlavà (*MarcaH.* 1337.45); 1208: (Botet, *BABL* IV, 323); 1275: Arnau i Bernat de *Pubol* (*Cart. de Roca-rossa*, § 70); 1359: castell de *Pubell* (*CoDoACA* XII, 113); 1362: «Par. S. Petri de Castrum de *Pubulo*» (*Llibre Verd* en *Alsius, Nom.*); 1691: *Pubelo* (Monsalv. II, 318, XVI).

ETIM. D'acord amb el paisatge d'arbres de ribera vora el Ter, es deu tractar d'una relíquia avançada del tipus *PŪPULU, variant pre-romana del ll. PŪPULUS 'pollancre, arbre poll' que és la que està a la base de l'oc. ant. *pubol* (PDPF) com ja indica *Rojat* (PLR IX, 481; *Gr. Hist. Prov. Mod.* I, 148), generalment, en llengua d'oc. dissimilat com *nirol* < 'núvol' en *pibol* (S. XIV, *PSW* VI, 307) *ü - o > i - o*; és la forma que s'hi conserva encara en el rodanès *pibo* (*Mireio* I, v. 7), i Comenge *pibou*, mentre que a quasi tota la Vall d'Aran i a la major part del domini gascó s'ha assimilat en *bibou* (veg. *PVArG* 341b40, 48, 42-45), però *pígols* a Alós d'Àneu (*DECat.* VI, 657b5). Aquest és el quadro de conjunt en llengua d'Oc, si bé amb moltes màcules i irisacions en el detall dels dialectes (*Pobol*, -ols reapareix com a NL en l'Aude) (*RLR* V, 319), però hi ha també *Le Piboul* a Fontcouverte (Sabarthès), però l'àrea de la forma *pubol*, tan antiga, devia llançar una avançadeta intermitent fins a l'Empordà, d'on l'ètimon del nom de *Púbol* que vaig indicar en els llocs citats del *DECat.* i *PVArGc*, així com en els arts. *suro*, *tràngol* i *golfos* afegint-hi fets i detalls fonètics paral·lels.

A l'art. *POLL* III del *DECat* i ací mateix a l'art. *Pobellà* i *Polop* he desplegat tota la panòplia de variants en què es presenta el nom paleo-europeu de l'arbre poll, una de les quals fou PŪPŪLU del domini occità i el lloc present; junt amb PŌKLU (cat. *poll*), KOPLU, PAPOLO- TUPOLI, PTELEA etc.

En aquesta rogalia del B. Emp. es troba tot agrupat de NLL arcaics de parentela nòrdica, que podem acoblar amb l'ètimon de *Púbol*: *Casavells* < *Callavells* (deriv. de l'oc. *calbau* 'roc'); *Voló* a Ullastrell (germà genèric del celtisme més conegut en el Rosselló). *La*

Peira forma antiga que tingué un cert curs en lloc de *La Pera* (Buada, Vall-llobrega) sense comptar els casos de -N'S reduït a -s, com en *Riuràs*, *Camòs*, *Regencós*, *Ermedàs*.

Puça, La, V. Puçol

PUÇOL

Poble valencià i els seus homònims i parònims. El més conegut és vora la costa al N. de la capital, uns 20 k.; és 2 k. més al N. que El Puig, i uns 9 abans d'arribar a Morvedre.

PRON.: *pusol*, (1935, J.G.M.); id. les enqs. de 1962, entre elles la de Puçol (XXX, 45-51). *Gentilici*: *puçolers* o *-encs* (*AlcM*).

ETIM. El nom de *Puçol*, descendent mossàrab del ll. PUTEOLUM 'pouet', dim. de PUTEUS, més que un verdader pou, pot fer referència a un dels engolidors que es produeixen en les zones pantanoses. Com explica Cavanilles: «sus campos fértiles --- del levante, --- baxos, y algunas veces aguanosos: la disposición natural del suelo y las aguas que recibe del Turia ---»; «en las cercanías del mar y de los azarbes y pantanos, se hallan *potamógetos*, juncos, scirpos, sosas, salicórneas ---» (I, 137, 138); «cayeron en la debilidad de cultivar el arroz en las partes hondas; preparaban dentro de sus casas el estiércol —y para ello detenían las aguas en los sitios contiguos a sus habitaciones, donde se corrompían— pero en 1784, conocido el yerro, desterraron la planta que inficionaba el ayre, y recobró el pueblo la salubridad» (p. 137). Avui s'ha obert pas a aquestes aigües, fins a mar, per la «Gola de l'Estany», a 2 k. del poble.

MENCIONS ANT. Ja en la Cròn. de Jaume I: en l'audaç cavalcada del Rei fins al Xúquer, prèvia a la conquesta de Borriana: «endret Almenara anàvem riba mar, faeren-nos 5 o 6 alimares --- e faeren-ne altra a la mola de la serra que està entre *Murvedre* e *Puçol* ---» (§ 187, Ag. 233): referint-se a la serra de Gausa i el Picaio (a damunt i O. de la línia Morvedre-Puçol). Diu SSiv. que figura en el *Rept.* (jo no l'hi trobo) com una alqueria, que passà a Assalut de Gúdal el 1238, ell tornà al Rei el 1243, i després que aquest em donà carta de pobl. el 1242, i el Rei la cedí al bisbe i capítol de València. Que en consten com senyors de Puçol el 1609 (en el cens p. p. Reglã p. 103), llavors, amb 226 veïns, tots cristians vells.

De tota manera en tenim mencions ben establertes en aquestes dates: 1238: *Pozolo* (Huici I, 265); 1239: *Puçohum* (MiretS., *Itin. d. J. I*, 141i Huici I, 301); 1243: *Puçol* (Huici I, 378); 1244: *Puçol* (MiretS., *Itin.* 165); 1251: *Puçol* (MiretS., *It.*, 213; Huici I, 537).¹ *Mj. S. xv*: *Puçol* en el Dietari del Capellà d'Anfòs el Magnànim (cita de SSiv. *Quaresma de St. V. Ferrer*, p. x),